Eksempel på skudsmålsbog

Med ***Forordning om Skudsmaalbøgers Indførelse for Tjenestetyender af 5. september 1832*** blev det bestemt, at alle tjenestefolk skulle have en **skudsmålsbog**. Det var en lille fortrykt bog, hvori mange forskellige attester kunne indføres.

Nedenfor ses uddrag af en skudsmålsbog:

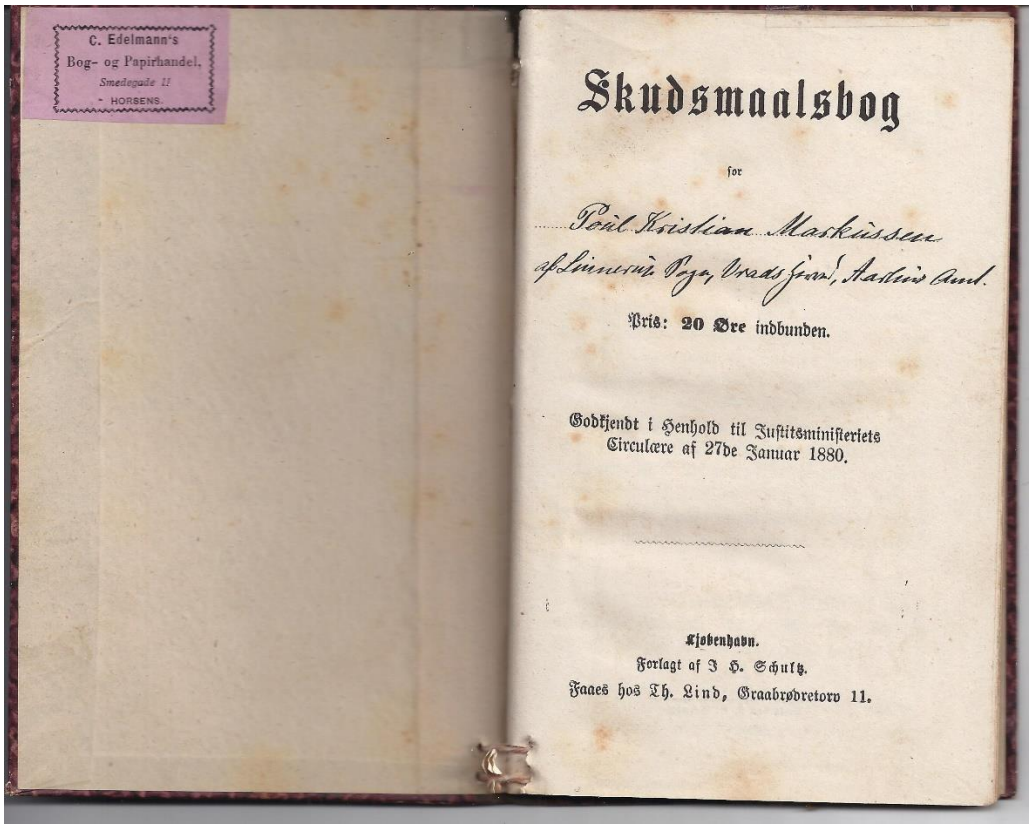

Skudsmålsbog tilhørende Poul Kristian Markussen fra Østerskovgaard senere Slotsgaard

Bemærk at bogen er gennemperforeret og forsynet med snor gennem perforeringen afsluttet med laksegl. Dette var en sikkerhedsforanstaltning, der forhindrede udtag eller udskiftning af sider.

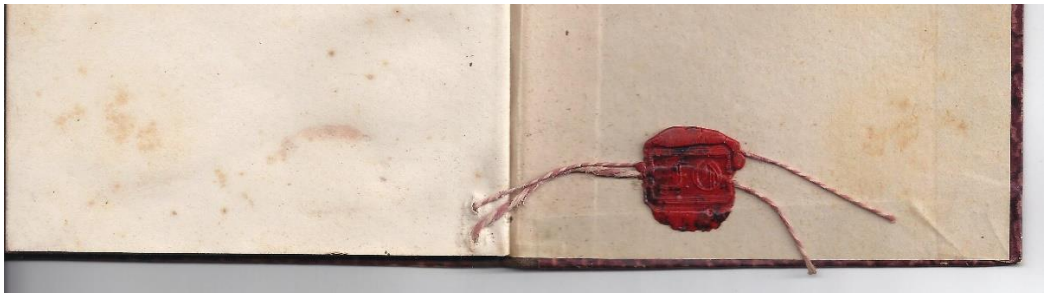

Lakseglets anbringelse under snorene på bagbindet af skudsmålsbogen.

Denne detalje afslører vel bedre en noget alvoren i skudsmålet.

I skudsmålsbogen var anført uddrag af lovbestemmelserne omkring skudsmålsbøger:

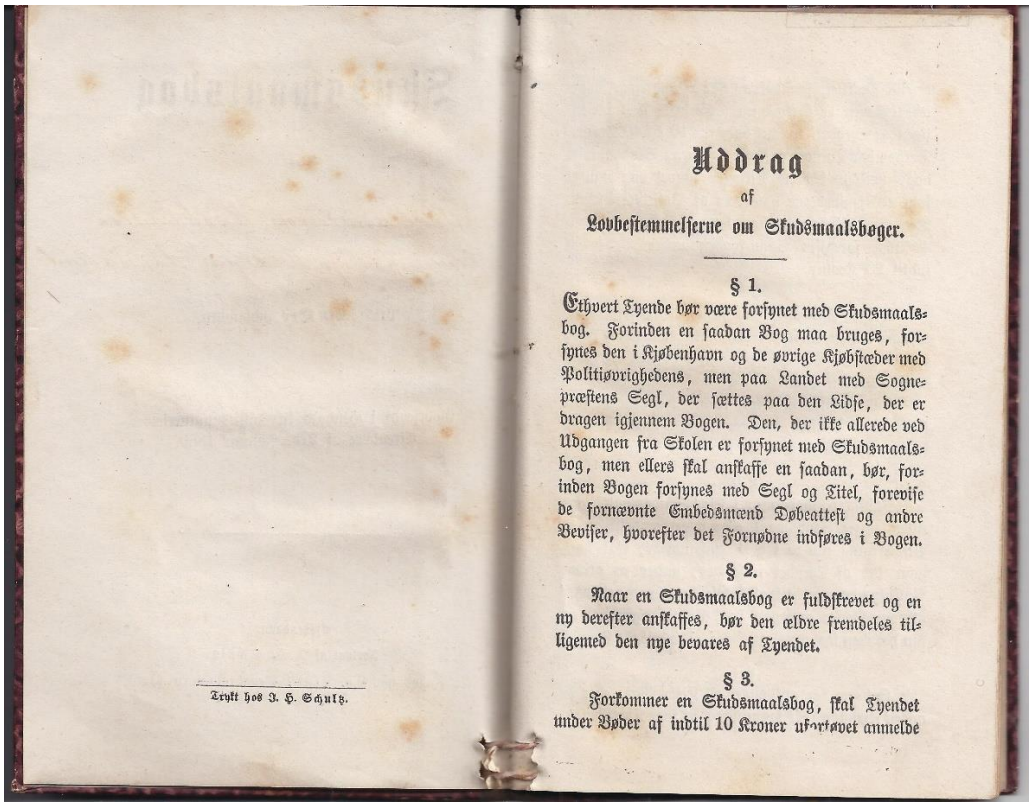

Trykt hos J. H. Schultz.

Uddrag
af
Lovbestemmelserne om Skudsmaalsbøger.

§ 1.

Ethvert Tyende bør være forsynet med Skudsmaalsbog. Forinden en saadan Bog maa bruges, forsynes den i Kjøbenhavn og de øvrige Kjøbstæder med Politiøvrighedens, men paa Landet med Sognepræstens Segl, der sættes paa den Lidse, der er dragen igjennem Bogen. Den, der ikke allerede ved Udgangen fra Skolen er forsynet med Skudsmaalsbog, men ellers skal anskaffe en saadan, bør, forinden Bogen forsynes med Segl og Titel, forevise de fornævnte Embedsmænd Døbeattest og andre Beviser, hvorefter det Fornødne indføres i Bogen.

§ 2.

Naar en Skudsmaalsbog er fuldskrevet og en ny derefter anskaffes, bør den ældre fremdeles tilligemed den nye bevares af Tyendet.

§ 3.

Forkommer en Skudsmaalsbog, skal Tyendet under Bøder af indtil 10 Kroner uforsøvet anmelde

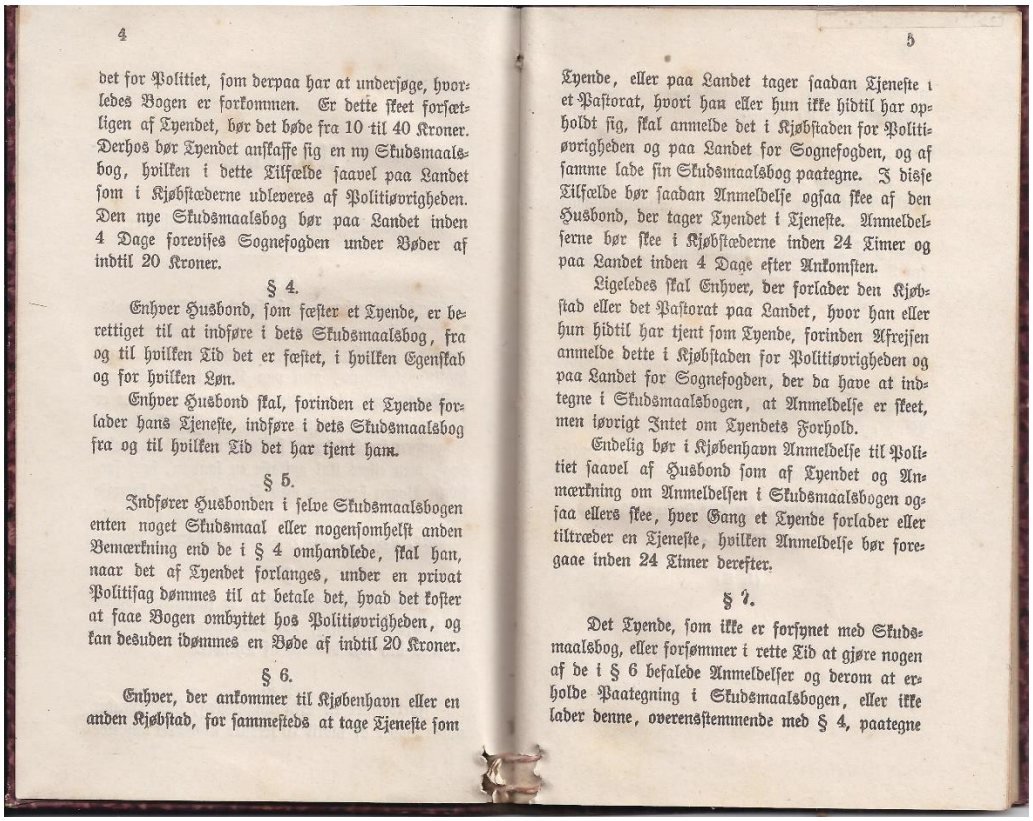

det for Politiet, som derpaa har at undersøge, hvorledes Bogen er forkommen. Er dette skeet forsætligen af Tyendet, bør det bøde fra 10 til 40 Kroner. Derhos bør Tyendet anskaffe sig en ny Skudsmaalsbog, hvilken i dette Tilfælde saavel paa Landet som i Kjøbstæderne udleveres af Politiøvrigheden. Den nye Skudsmaalsbog bør paa Landet inden 4 Dage forevises Sognefogden under Bøder af indtil 20 Kroner.

§ 4.

Enhver Husbond, som fæster et Tyende, er berettiget til at indføre i dets Skudsmaalsbog, fra og til hvilken Tid det er fæstet, i hvilken Egenskab og for hvilken Løn.

Enhver Husbond skal, forinden et Tyende forlader hans Tjeneste, indføre i dets Skudsmaalsbog fra og til hvilken Tid det har tjent ham.

§ 5.

Indfører Husbonden i selve Skudsmaalsbogen enten noget Skudsmaal eller nogensomhelst anden Bemærkning end de i § 4 omhandlede, skal han, naar det af Tyendet forlanges, under en privat Politisag dømmes til at betale det, hvad det koster at faae Bogen ombyttet hos Politiøvrigheden, og kan desuden idømmes en Bøde af indtil 20 Kroner.

§ 6.

Enhver, der ankommer til Kjøbenhavn eller en anden Kjøbstad, for sammesteds at tage Tjeneste som

Tyende, eller paa Landet tager saadan Tjeneste i et Pastorat, hvori han eller hun ikke hidtil har opholdt sig, skal anmelde det i Kjøbstaden for Politiøvrigheden og paa Landet for Sognefogden, og af samme lade sin Skudsmaalsbog paategne. I disse Tilfælde bør saadan Anmeldelse ogsaa skee af den Husbond, der tager Tyendet i Tjeneste. Anmeldelserne bør skee i Kjøbstæderne inden 24 Timer og paa Landet inden 4 Dage efter Ankomsten.

Ligeledes skal Enhver, der forlader den Kjøbstad eller det Pastorat paa Landet, hvor han eller hun hidtil har tjent som Tyende, forinden Afrejsen anmelde dette i Kjøbstaden for Politiøvrigheden og paa Landet for Sognefogden, der da have at indtegne i Skudsmaalsbogen, at Anmeldelse er skeet, men iøvrigt Intet om Tyendets Forhold.

Endelig bør i Kjøbenhavn Anmeldelse til Politiet saavel af Husbond som af Tyendet og Anmærkning om Anmeldelsen i Skudsmaalsbogen ogsaa ellers skee, hver Gang et Tyende forlader eller tiltræder en Tjeneste, hvilken Anmeldelse bør foregaae inden 24 Timer derefter.

§ 7.

Det Tyende, som ikke er forsynet med Skudsmaalsbog, eller forsømmer i rette Tid at gjøre nogen af de i § 6 befalede Anmeldelser og derom at erholde Paategning i Skudsmaalsbogen, eller ikke lader denne, overensstemmende med § 4, paategne

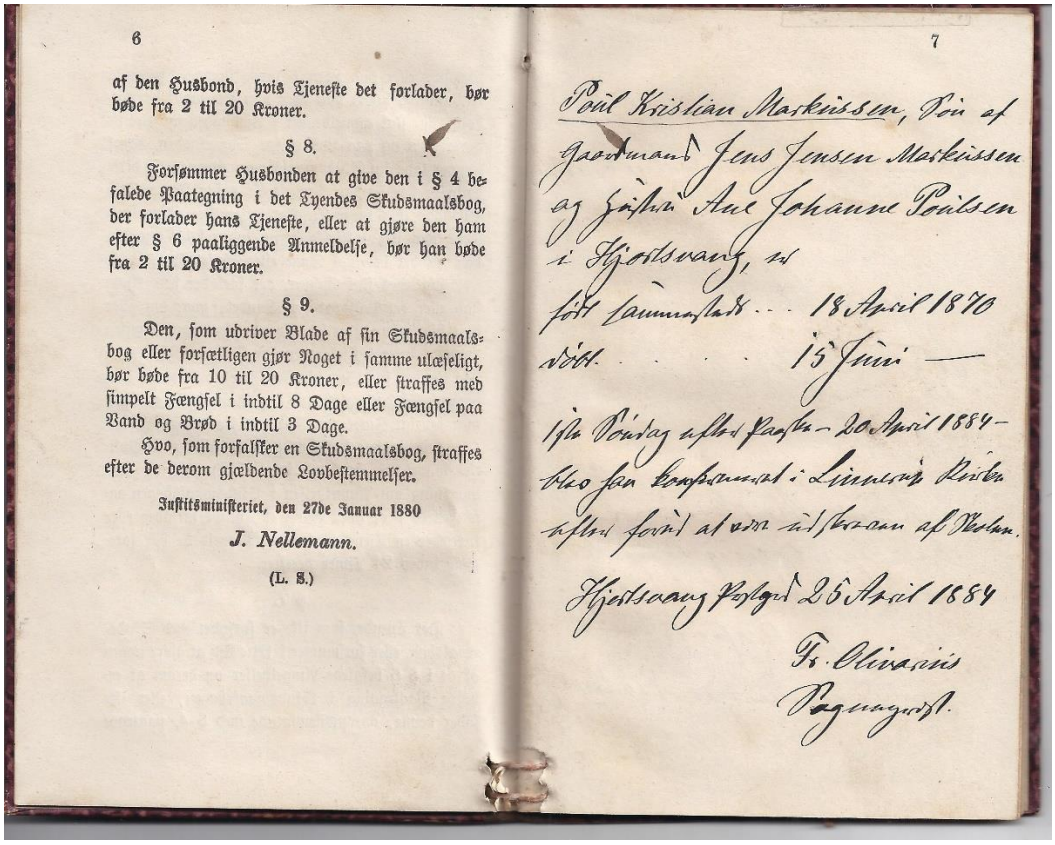

6

af den Husbond, hvis Tjeneste det forlader, bør bøde fra 2 til 20 Kroner.

§ 8.

Forsømmer Husbonden at give den i § 4 befalede Paategning i det Tyendes Skudsmaalsbog, der forlader hans Tjeneste, eller at gjøre den ham efter § 6 paaliggende Anmeldelse, bør han bøde fra 2 til 20 Kroner.

§ 9.

Den, som udriver Blade af sin Skudsmaalsbog eller forsætligen gjør Noget i samme ulæseligt, bør bøde fra 10 til 20 Kroner, eller straffes med simpelt Fængsel i indtil 8 Dage eller Fængsel paa Vand og Brød i indtil 3 Dage.

Hvo, som forfalsker en Skudsmaalsbog, straffes efter de derom gjældende Lovbestemmelser.

Justitsministeriet, den 27de Januar 1880

J. Nellemann.

(L. S.)

7

Poul Kristian Markussen, Søn af Gaardmand Jens Jensen Markussen og Hustru Ane Johanne Poulsen i Hjortsvang, er

født Lammestedt ... 18 April 1870

døbt ... 15 Juni —

1ste Søndag efter Paaske – 20 April 1884 – blev han konfirmeret i Linnerup Kirke efter føres at vore udskrevne af Skolen.

Hjortsvang Præstegd 25 April 1884

Fr. Olivarius

Sognepræst.

Sognepræst Frederik de Fine Olivarius påtegning af Poul Kristian Markussens skudsmålsbog. På venstre side slutningen af lovbestemmelserne om skudsmålsbøger.

I skudsmålsbogen føres nu fremdeles afgang og tilgang mellem sognene, samt de forskellige husbonders påtegninger om ansættelser og ansættelsesophør.

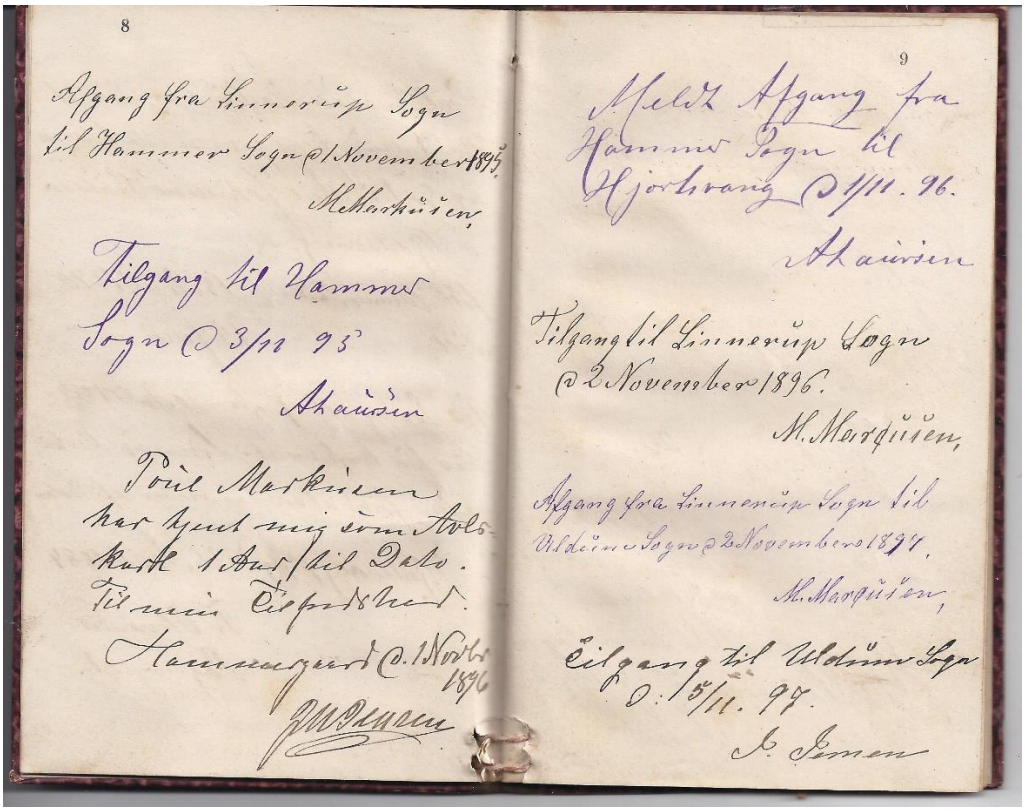

8

Afgang fra Linnerup Sogn til Hammer Sogn d 1 November 1895.

M. Markussen,

Tilgang til Hammer Sogn d 3/11 95

A. Haursen

Poul Markussen har tjent mig som Avlskarl 1 Aar til Dato. Til min Tilfredshed.

Hammergaard d. 1 Novbr 1896

J. M. Jensen

9

Meldt Afgang fra Hammer Sogn til Hjortsvang d 1/11. 96.

A. Haursen

Tilgang til Linnerup Sogn d 2 November 1896.

M. Markussen,

Afgang fra Linnerup Sogn til Uldum Sogn d 2 November 1897.

M. Markussen,

Tilgang til Uldum Sogn d: 5/11. 97.

J. Jensen

Påtegninger i Poul Kristian Markussens skudsmålsbog. Hvis bonden på Hammergaards notat kan betragtes som en anbefaling, er den qua årstallet ulovligt anført (se afsnit om " Skudsmålsbøger og til- og afgangsregistrering")

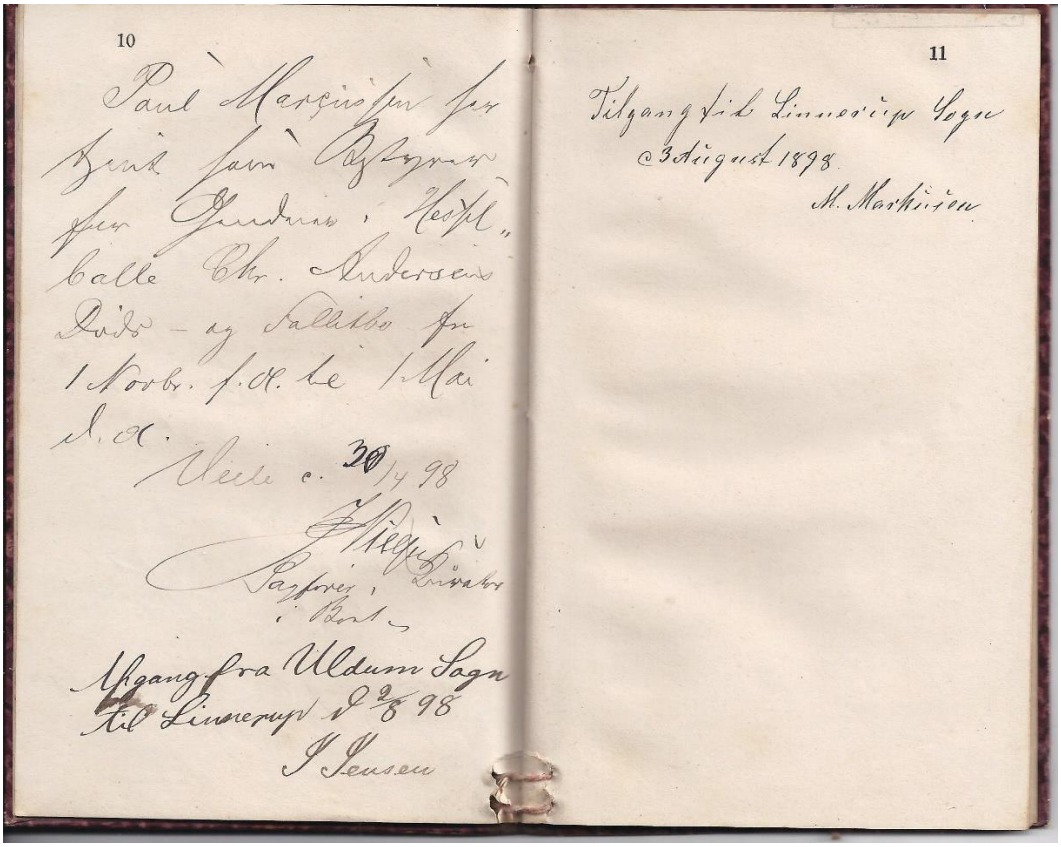

Her slutter påtegningerne i Poul Kristian Markussens skudsmålsbog.

Sognefoged Morten Markussen noterer hans tilbagevenden til Linnerup Sogn den 3. august 1898.

Poul Kristian Markussen overtager den 18. oktober 1898 sin svigerfars gård ”Slotsgaard”, og hans tilværelse som tyende ændres dermed til en status som selvstændig gårdejer.
